

G CONSELLERIA
O SERVEIS SOCIALS
I I COOPERACIÓ
B DIRECCIÓ GENERAL
/ COOPERACIÓ

Memòria de Cooperació Illes Balears - 2016

TAULA DE CONTINGUTS

	Pàg.
1. Aplicació dels principis generals establerts en el Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears 2016-2019	
1.1. Coordinació, participació i alineament	1
1.1.1. Àmbit autonòmic	2
1.1.2. Àmbit estatal	11
1.1.3. Àmbit internacional	12
1.2. Eficàcia	13
1.3. Transparència	15
2. Instruments	
2.1. Cooperació tècnica	16
2.2. Cooperació econòmica	16
2.2.1. Actuacions directes	16
2.2.2. Actuacions a iniciativa de les entitats socials	17
2.3. Educació per al desenvolupament	24
2.3.1. Actuacions directes	25
2.3.2. Actuacions a iniciativa de les entitats socials	28
3. Gestió	36
4. Pressupost executat	37

1. Aplicació dels principis generals establerts en el Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears 2016-2019

Les bases legals de la cooperació per al desenvolupament de les Illes Balears es regulen mitjançant la Llei 9/2005, de 21 de juny, de cooperació per al desenvolupament¹. Entre els principis ordenadors que regeixen les polítiques públiques de cooperació per al desenvolupament a les Illes Balears, destaquen l'eficàcia, l'eficiència i la responsabilitat en la planificació, l'execució, el seguiment i l'avaluació dels programes i projectes de cooperació per al desenvolupament, així com la transparència en la informació, el finançament i la participació dels agents de cooperació en aquest àmbit de l'activitat pública.

El Pla Director de la Cooperació per al Desenvolupament de les Illes Balears 2016-2019 es planteja, com a objectiu general, contribuir a l'eradicació de la pobresa, al progrés humà, econòmic i social, i a la defensa dels drets fonamentals de les persones. Per aconseguir-ho, desplega els principis ordenadors de les polítiques de cooperació derivats de la Llei 9/2005 i posa l'accent en els principis d'alineament, eficàcia, coordinació, transparència i participació. La finalitat comuna en l'aplicació d'aquests principis és la consecució d'una cooperació de més qualitat que millori els procediments de planificació, execució, seguiment i avaluació orientada a resultats de desenvolupament.

1.1. Coordinació, participació i alineament

El III Pla Director marca l'estratègia política de cooperació per al desenvolupament del conjunt de les Illes Balears i vol fer valer els canvis que ha provocat la crisi per convertir-los en oportunitats. A més, advoca per reforçar la coordinació en tots els nivells i en totes les direccions.

La COORDINACIÓ és un principi rector imprescindible per dur a terme actuacions coherents, atesa la diversitat d'agents que participen en la cooperació per al desenvolupament. A més, la coordinació contribueix a millorar la qualitat de la cooperació, facilita el treball en xarxa i promou el coneixement mutu entre els agents de les Illes Balears i els dels països socis.

Una de les línies estratègiques del nou Pla Director és promoure la coherència de les polítiques de l'Administració autonòmica. En aquest marc, el 3 de març del 2016, representants polítics de diferents conselleries varen assistir a la conferència

---

¹ *Butlletí Oficial de les Illes Balears* núm. 99, de 30 de juny de 2005.

“Coherència de polítiques de desenvolupament en el marc de la nova Agenda Universal”, que va impartir el catedràtic d’economia aplicada de la Universitat del País Basc, Koldo Unceta. La finalitat de la sessió era que totes les institucions i àrees del Govern s’impliquessin en el desenvolupament de la nova Agenda Universal i treballessin de manera coherent en l’assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible acordats pels estats membres de les Nacions Unides.

La PARTICIPACIÓ és un principi essencial perquè les actuacions que es duen a terme tinguin en compte els interessos de les persones i dels agents implicats en els processos de desenvolupament. Aquest fet permet que els processos siguin democràtics, tant pel que fa al disseny de polítiques i estratègies com a les actuacions que es desenvolupin en els diversos àmbits.

Durant els primers mesos del 2016 s’analitzaren els resultats del procés participatiu que es va dur a terme l’any anterior per elaborar el Pla Director de la Cooperació 2016-2019, amb l’objectiu de tenir en compte tots els elements i aspectes que els agents que treballen en el sector consideren importants. Les jornades de participació varen constar de diversos espais de reflexió en què es recolliren totes les aportacions; a més, es va trametre un qüestionari als diferents agents per valorar els aspectes per tenir en compte en el disseny del Pla. Aquestes reflexions sobre la situació de la cooperació a la comunitat autònoma han servit, durant l’any 2016, per traçar les línies del Pla amb el màxim consens.

L’ALINEAMENT estableix el compromís dels països donants de basar el suport en les estratègies, les institucions i els procediments nacionals de desenvolupament dels països socis.

Aquests principis s’articulen en els àmbits autonòmic, estatal i internacional.

1.1.1. Àmbit autonòmic

Mitjançant els espais institucionals de participació i la multiplicitat d’actors, es defineixen els mecanismes de lluita contra la pobresa i millora de les condicions de vida de les poblacions més desfavorides.

La COMISSIÓ DE COORDINACIÓ DELS ENS TERRITORIALS DE LES ILLES BALEARS² és un òrgan d’assistència recíproca entre l’Administració de la Comunitat Autònoma, els

---

² Decret 41/2010, de 5 de març, pel qual es regulen la composició i el funcionament de la Comissió Interdepartamental de Cooperació per al Desenvolupament i la Comissió de Coordinació dels Ens Territorials de les Illes Balears (BOIB núm. 41, de 13 de març de 2010).

consells insulars i els ens locals de les Illes Balears que executen despeses computables com a cooperació per al desenvolupament, en el qual també participen els tres fons insulars de cooperació. Assumeix funcions d'informació i comunicació mútues, de deliberació sobre les actuacions respectives per garantir-ne la coherència i la complementarietat, i de planificació d'accions conjuntes de cooperació i d'educació per al desenvolupament. En la sessió ordinària que ha tingut lloc l'any 2016, s'han abordat les qüestions següents:

<i>Data</i>	<i>Continguts de la sessió</i>	<i>Nre. d'assistents</i>
2 de febrer	<ul style="list-style-type: none"> • Funcions de la Direcció General de Cooperació. Balanç de 2015. • Funcions de la Comissió de Coordinació dels Ens Territorials. • Pla Director de la Cooperació de les Illes Balears 2016-2019: procés d'elaboració i calendari previst. • Els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de les Nacions Unides. • Altres òrgans de coordinació i consulta: el Consell de Cooperació i la Comissió Interdepartamental. • Educació. Propostes per al futur conveni amb la Conselleria d'Educació i Universitat. • Assistències tècniques. 	10

La COMISSIÓ INTERDEPARTAMENTAL DE COOPERACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT³ és l'òrgan de coordinació tècnica de les polítiques de cooperació per al desenvolupament. Fonamentalment, té les funcions de garantir la transversalitat de les actuacions de desenvolupament en l'acció política del Govern de les Illes Balears; participar en el procés de definició, seguiment i avaluació dels documents estratègics, i impulsar accions de cooperació i assistència tècnica des de l'Administració de la CAIB. L'any 2016 se n'han duit a terme dues sessions ordinàries, en les quals s'ha tractat dels assumptes següents:

<i>Data</i>	<i>Continguts de la sessió</i>	<i>Nre. d'assistents</i>
4 de març	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració conjunta de la conferència de Koldo Unceta: "Coherència de polítiques de desenvolupament en el marc de la nova Agenda Universal". • Debat sobre l'esborrany del Pla Director de Cooperació per al Desenvolupament de les Illes Balears 2016-2019. 	9

³ Ídem.

20 de desembre	<ul style="list-style-type: none"> • Subvencions de la Direcció General de Cooperació a entitats de cooperació per a l'any 2016. • Pressupost de la Direcció General de Cooperació per a l'exercici 2017. • Clàusules socials i de comerç just. • Debat sobre la cooperació tècnica des de les Illes Balears. 	7
----------------	---	---

El CONSELL DE COOPERACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES ILLES BALEARS⁴ és l'òrgan consultiu i de participació de la iniciativa social en la definició i l'aplicació de les polítiques de cooperació per al desenvolupament del Govern. Aglutina gran part dels agents de cooperació de les Illes Balears, i és l'encarregat de conèixer documents normatius i estratègics i d'informar-ne. Per iniciativa pròpia o mitjançant els grups de treball, també elabora recomanacions i propostes sobre la política i les actuacions de desenvolupament de la Comunitat Autònoma. Durant l'any 2016, se n'han duit a terme dues sessions ordinàries, en què s'ha tractat dels assumptes següents:

<i>Data</i>	<i>Continguts de la sessió</i>	<i>Nre. d'assistents</i>
7 de març	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de l'esborrany del Pla Director de Cooperació de les Illes Balears 2016-2019 i debat de les alegacions presentades al Pla Director. • Presentació de les propostes dels diferents grups de treball del Consell de Cooperació. • Pressupost de la Direcció General de Cooperació per a l'any 2016 i calendari previst de les convocatòries de 2016. 	24
6 de juliol	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de la Memòria d'activitats de 2015. • Pagament de les subvencions dels projectes de sensibilització de 2015. • Presentació del Pla Anual de 2016. • Convocatòries de subvencions a ONGD. • Feina dels grups de treball del Consell de Cooperació. • Resum dels viatges de seguiment de 2016. • Tancament d'expedients de les convocatòries de 2010 i 2011. • Inclusió i participació de totes les entitats en les diferents plataformes i activitats que es desenvolupin a les Illes Balears. 	26

D'altra banda, l'article 6 del Reglament de règim intern del Consell de Cooperació, estableix que el Ple pot acordar la creació de comissions i grups de treball per tractar

⁴ Butlletí Oficial de les Illes Balears núm. 176, de 16 de desembre de 2008.

sobre temes específics. Per aquest motiu, en la primera sessió ordinària del 2016, s'acordà la creació dels tres GRUPS DE TREBALL següents:

- Grup de Seguiment i Avaluació del Pla Director
- Grup d'Educació per al Desenvolupament
- Grup d'Acció Humanitària

Al llarg de l'any, el primer grup no ha duit a terme cap reunió, perquè s'ha considerat que no havia transcorregut el temps necessari per poder desenvolupar la tasca de seguiment del Pla Director 2016-2019. En canvi, els altres dos grups de treball han duit a terme les sessions següents:

Grup de Treball d'Educació per al Desenvolupament		
<i>Data</i>	<i>Continguts de la sessió</i>	<i>Nre. d'assistents</i>
29 de setembre	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació del pla pilot “Centres educatius per a la ciutadania global i transformadora”. • Establiment de les actuacions i les línies de treball del Grup. 	9
1 de desembre	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació dels esborranys dels documents del pla pilot “Centres educatius par a la ciutadania global i transformadora”. 	12

Grup de Treball d'Acció Humanitària		
<i>Data</i>	<i>Continguts de la sessió</i>	<i>Nre. d'assistents</i>
21 d'abril	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació de la magnitud dels danys produïts pel terratrèmol que va sacsejar la costa nord de l'Equador, i de les necessitats d'ajuda plantejades pels organismes públics nacionals i internacionals. • Exposició dels recursos pressupostaris, materials i humans de què disposa cada institució. 	14
13 d'octubre	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació de la magnitud dels danys produïts pel pas de l'huracà Matthew pel nord i el sud-oest d'Haití, i de les necessitats d'ajuda plantejades pels organismes públics nacionals i internacionals. • Exposició dels recursos pressupostaris, materials i humans de què disposa cada institució. 	12

Els FONS INSULARS DE COOPERACIÓ —el Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació, el Fons Menorquí de Cooperació i el Fons Pitiús de Cooperació— tenen com a tasca fonamental coordinar i canalitzar les aportacions anuals de l'Administració local i autonòmica, i gestionar aquests recursos mitjançant projectes d'educació per al

desenvolupament o de cooperació descentralitzada de caire municipalista. Tot això, amb l'objectiu de contribuir a la promoció de la justícia social i econòmica dels pobles del Sud. La Llei 9/2005 estableix que el Govern ha de dur a terme una política activa de col·laboració amb els consells insulars i els ens locals de les Illes Balears que destinen recursos a la cooperació per al desenvolupament. En especial, ha d'impulsar la participació dels ens locals de les Illes Balears en accions de cooperació per al desenvolupament mitjançant l'aplicació d'instruments com ara els fons insulars de cooperació. Com a soci dels tres fons, el Govern ha participat en les reunions següents, convocades al llarg del 2016:

<i>Fons insular</i>	<i>Convocatòria</i>	<i>Data</i>
Fons Mallorca	• Comissió executiva	13 de gener
Fons Menorca	• Junta de Govern	27 de gener
Fons Mallorca	• Comissió executiva	17 de febrer
Fons Pitiús	• Junta executiva	17 de març
Fons Mallorca	• Comissió executiva	18 de març
Fons Mallorca	• Assemblea general	18 de març
Fons Pitiús	• Assemblea de socis	11 d'abril
Fons Mallorca	• Comissió executiva	15 d'abril
Fons Mallorca	• Comissió executiva	20 d'abril
Fons Mallorca	• Comissió executiva	7 de setembre
Fons Pitiús	• Junta executiva	27 de setembre
Fons Menorca	• Comitè executiu	28 de setembre
Fons Mallorca	• Comissió executiva	9 de novembre
Fons Menorca	• Pla d'actualització	17 de desembre

Mitjançant l'aportació del Govern de les Illes Balears als tres fons insulars, s'ha donat suport a activitats d'educació per al desenvolupament i sensibilització ciutadana, a fons d'emergència i a l'execució de projectes de cooperació descentralitzada de caire municipalista. L'any 2016, la Direcció General de Cooperació ha participat en el finançament dels projectes següents:

Fons Pitiús de Cooperació		
<i>Títol</i>	<i>Entitat</i>	<i>País</i>
Aigua, sanejament i turisme rural comunitari	Tecuilcan	Nicaragua
Nens i nenes de famílies que habiten al corredor sec del municipi de San Lucas mantenen l'accés continuat a educació primària	UCOM	Nicaragua
Accés a l'aigua potable a la comunitat del municipi de Palacagüina	UCOM	Nicaragua

Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació		
<i>Títol</i>	<i>Entitat</i>	<i>País</i>
Impacte social territorial alternatiu a Telpaneca	Alcaldía de Telpaneca	Nicaragua
Desenvolupament territorial de Las Sabanas	Alcaldía de Las Sabanas	Nicaragua
Desenvolupament territorial de Totogalpa	Alcaldía de Totogalpa	Nicaragua
Cooperació entre centres educatius de Nicaragua i de Mallorca	UCOM	Nicaragua
Enfortiment institucional del municipi de La Arena	CIPCA	Perú
Reforç de lideratges per a l'exercici de drets i del bon govern a Pueblo Nuevo	Ayne Perú	Perú
Apoderament de les dones de La Arena	Redes Perú	Perú
Reforç de les millores i adaptació de la població als efectes del canvi climàtic	INPRHU Alcaldía de Ciudad Antigua	Nicaragua

Fons Menorquí de Cooperació		
<i>Títol</i>	<i>Entitat</i>	<i>País</i>
Garantir el dret a l'alimentació a partir del cultiu sostenible de cafè i hortalisses	ACUA	El Salvador
Millorar l'accessibilitat i l'abastiment d'aigua de dues comunitats de Tassif	ADEO	Marroc

La UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS (UIB), com a centre de formació, coneixement i producció científica, és un agent indispensable a l'hora de fer sensibilització, potenciar la recerca i liderar projectes de cooperació per al desenvolupament i accions de solidaritat entre els membres de la comunitat universitària. L'OFICINA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I SOLIDARITAT (OCDS) és l'encarregada de gestionar els programes de cooperació i educació per al desenvolupament, així com

el programa de voluntariat universitari. Al llarg de l'any 2016, s'han duit a terme diverses reunions de coordinació entre l'OCDS i la Direcció General de Cooperació.

<i>Convocatòria</i>	<i>Data</i>
• Comissió de seguiment del conveni de col·laboració	13 de gener
• Comissió de seguiment del conveni de col·laboració	8 d'abril
• Comissió de seguiment del conveni de col·laboració	9 de novembre

Mitjançant la subvenció nominativa concedida a la UIB per dur a terme actuacions en matèria de cooperació per al desenvolupament en el període 2015-2016, s'han realitzat les actuacions següents:

Programa de beques perquè l'alumnat de la Universitat de les Illes Balears faci les pràctiques en països empobrits

Beques lliurades: 20 beques d'alumnes de grau (13 dones i 7 homes).

Països on s'han desenvolupat les pràctiques: Perú, Equador, Ghana, Cuba i El Salvador.

Cost: 36.384,19 €

Cursos en matèria de cooperació per al desenvolupament a la Universitat de les Illes Balears

Cicle de sessions monogràfiques de l'Agenda 2030:

“Els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) i els reptes de la nova Agenda 2030”, a càrrec de Koldo Unceta.

Data: 2 de març de 2016, de les 17.00 a les 20.00 hores.

Lloc: sala d'actes de l'edifici Sa Riera (Palma).

Persones inscrites: 24 (18 dones i 6 homes).

“Posicionament espanyol en l'Agenda 2030: gènere com a prioritat de la cooperació espanyola”, a càrrec de Nava Sanmiguel.

Data: 15 de març de 2016, de les 17.00 a les 20.00 hores.

Lloc: sala d'actes de l'edifici Sa Riera (Palma).

Persones inscrites: 23 (18 dones i 5 homes).

“Aliances per articular una transformació global: administracions públiques, entitats i societat civil”, a càrrec de Marcos Gordillo, Silvia Casanovas i altres.

Data: 22 de setembre de 2016, de les 16.30 a les 20.30 hores.

Lloc: Centre Flassaders (Palma).

Persones inscrites: 28 (14 homes i 14 dones).

“Els objectius de desenvolupament sostenible: una visió des de l’agenda de construcció de la pau”, a càrrec de Jesús A. Núñez Villaverde, amb un panell d’iniciatives locals.

Data: 28 de setembre de 2016, de les 16.30 a les 20.30 hores.

Lloc: Centre Flassaders (Palma).

Persones inscrites: 24 (16 dones i 8 homes).

Material educatiu editat per a les sessions formatives.

Cost: 5.000,00 €; 2.289,01 € destinats al cicle de sessions, i 2.710,99 €, a l’elaboració i l’edició de material educatiu.

Programa de sensibilització i voluntariat universitari en cooperació per al desenvolupament

Curs de formació en voluntariat especialitzat: cooperació per al desenvolupament

Data: octubre de 2015 (primera edició) i febrer de 2016 (segona edició).

Lloc: edifici Guillem Cifre de Colonya (primera edició) i edifici Sa Riera (segona edició).

Persones inscrites: 38 (primera edició) i 34 (segona edició).

Programa “Estades solidàries”

Places concedides: 7 (4 dones i 3 homes).

Lloc: Perú (2 places per treballar amb la Fundació de Solidaritat Amaranta i 5 per treballar amb el Programa Ineditos).

Cost: 7.641,52€

Accions d’EpD al campus universitari i les seues universitàries, en col·laboració amb diferents institucions i ONGD de les Illes Balears:

- Exposició “Retrats d’apoderament: la vida de les dones a la Franja de Gaza”. Del 4 de gener al 14 de gener de 2016, a l’edifici Sa Riera, i del 8 al 19 de febrer de 2016, a la seu universitària d’Eivissa i Formentera.
- Projectió dels documentals *Minerita* i *Virgen Negra* per commemorar el Dia Internacional de les Dones, el 8 de març, a les 20.00 hores, al Centre de Cultura “Sa Nostra” (Palma).

- Seminari “La presentació mediàtica de les dones en els conflictes i crisis humanitàries: el cas del territori palestí ocupat”, els dies 16 i 17 de febrer de 2016, de 16.00 a 20.00 hores, a l’edifici Sa Riera.
- Transversalització de l’EpD en el marc d’assignatures impartides en els diferents estudis de la UIB. Se n’han fet vuit sessions en tres assignatures de grau, quatre en el màster de formació de professorat i una a la UOM.
- Projectió de l’OCDS, mitjançant el web, Facebook i col·leccions de recursos d’EpD.

Cost: 10.202,47 €

Convocatòria d’ajuts per dur a terme projectes de cooperació universitària per al desenvolupament generats per equips de la UIB

En aquesta convocatòria anual, varen obtenir subvenció els projectes següents:

- Impuls a la investigació aplicada en producció agrícola sostenible a la UAC de Tiahuanaco. País: Bolívia (Departament de Biologia, 6.597,42 €).
- Capacitació per al posterior assessorament per a la implantació a la Universitat Internacional de l’Equador del govern de les tecnologies de la informació i la comunicació. País: Equador (Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica, 6.100,00 €).
- Capacitació de professionals d’Aprendo Contigo (AC) en l’ús de les TIC, i intercanvi de coneixements i experiències entre AC i diferents col·lectius de la UIB. País: Perú (Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l’Educació, 7.000,00 €).
- Contribució a la disminució del consum d’aigua i agents químics agressius en tecnologies que utilitzen residus lignocel·lulòsics agroindustrials. País: Cuba (Departament de Química, 8.500,00 €).
- Learning - 4 - Sicklemia. Tècniques de processament i anàlisi d’imatges com a suport en el diagnòstic de la sicklemia i els trastorns neurofisiològics associats; formació avançada (fase II). País: Cuba (Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica, 8.233,86 €).
- L’ordenació jurídica del servei públic d’educació superior a Cuba i a Espanya (fase II). País: Cuba (Departament de Dret Públic, 3.695,39 €).

Centre de Documentació en Cooperació al Desenvolupament (CD2)

El CD2 s'ha consolidat com a centre de documentació especialitzat en cooperació per al desenvolupament gràcies al creixement de la biblioteca digital i la col·lecció impresa. Les accions que s'han duit a terme han estat:

- Manteniment i gestió de la biblioteca digital.
- Millores en el catàleg i el cercador.
- Adquisició de 122 noves monografies mitjançant la compra i l'intercanvi de publicacions relacionades amb la temàtica.
- Desenvolupament de col·leccions i catalogació.
- Circulació de fons en paper i descàrregues de documents a la biblioteca electrònica.
- Difusió d'informació a les xarxes socials.
- Manteniment de la pàgina web <cd2.uib.cat>.

Cost: 2.926,27 €

1.1.2. Àmbit estatal

En el marc de l'Administració general de l'Estat espanyol, al llarg de l'any 2016, la Direcció General de Cooperació del Govern de les Illes Balears ha participat en diferents mecanismes de coordinació convocats pel Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació:

Pel que fa a la COMISSIÓ INTERTERRITORIAL DE COOPERACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT, com a òrgan consultiu creat per enfortir la coordinació, la concertació i la complementarietat entre les administracions públiques de l'Estat espanyol que duen a terme accions en matèria de cooperació, el Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació n'ha convocat una sessió ordinària durant l'any 2016, a la qual ha assistit el Govern, mitjançant la Direcció General de Cooperació.

<i>Data</i>	<i>Principals continguts de la sessió</i>
6 de juny	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicació de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible a l'Estat espanyol. • Actuacions mitjançant el Fons Fiduciari de la UE per a Àfrica. • Actuacions en el marc del conveni entre l'AECID i les comunitats autònomes per a la programació conjunta en matèria d'acció humanitària.

D'altra banda, l'AGÈNCIA ESPANYOLA DE COOPERACIÓ INTERNACIONAL PER AL DESENVOLUPAMENT (AECID) –com a òrgan vertebrador de la política espanyola de

cooperació per al desenvolupament- i altres institucions de caire estatal han convocat diverses reunions de coordinació i diàleg al llarg del 2016.

<i>Convocant</i>	<i>Motiu</i>	<i>Data</i>
Plataforma 2015 y Más	<ul style="list-style-type: none"> Presentació de l'informe "Índice de coherencia de políticas para el desarrollo 2016" 	15 de març
AECID	<ul style="list-style-type: none"> Comissió de coordinació del conveni per a la programació conjunta en matèria d'acció humanitària 	14 d'abril
ACNUR / Oficina del Defensor del Poble	<ul style="list-style-type: none"> Jornada de treball "Acogida e integración de refugiados en España" 	5 d'octubre

1.1.3. Àmbit internacional

Durant l'any 2016, s'ha treballat per millorar la pertinència, la qualitat i l'eficàcia de les actuacions de cooperació que es duen a terme en els països socis per donar coherència a la política autonòmica de cooperació. Aquesta tasca s'ha realitzat mitjançant l'alineament, la coordinació i la complementarietat amb els actors següents:

- Amb les ADMINISTRACIONS DESCENTRALITZADES DELS PAÏSOS SOCIS i amb la resta d'actors públics i privats. En aquest sentit, les missions de seguiment en el terreny faciliten el desplegament dels instruments legals que articulen la col·laboració, amb l'objectiu de millorar les condicions de vida de la població subjecte. Durant l'estada al Marroc, s'ha pres contacte amb la regió de Tànger-Tetuan per impulsar el parc natural regional de Bouhachem, i s'han fet reunions amb les comunes rurals de Rouadi i Ait Kamra, on s'han executat projectes de cooperació.
- Amb les OFICINES TÈCNIQUES DE COOPERACIÓ (OTC) de l'AECID ubicades en els països socis, en l'àmbit de la coordinació i la complementarietat de les actuacions en el terreny, i de la participació en l'aplicació dels marcs d'associació dirigits a enfortir l'eficàcia i la qualitat de les intervencions. Concretament, s'ha duit a terme una reunió de coordinació amb l'OTC del Perú.
- Amb els INSTRUMENTS DE COOPERACIÓ EUROPEUS que permetin treballar amb zones prioritàries per a la cooperació balear. En particular, s'ha participat en el seguiment del Programa de l'Instrument Europeu de Veïnatge de Cooperació Transfronterera per a la Conca Marítima Mediterrània (ENI CBC MED). Mitjançant aquest programa, es financen projectes de cooperació entre les dues voreres de la conca mediterrània en les temàtiques següents: desenvolupament

de les empreses i de les PIME; suport a l'educació, a la recerca, al desenvolupament tecnològic i a la innovació; promoció de la inclusió social i de la lluita contra la pobresa, i protecció del medi ambient, adaptació i atenuació del canvi climàtic.

- Amb els AGENTS MULTILATERALS, especialment amb les iniciatives que promouen la configuració de xarxes territorials de cooperació descentralitzada i actuacions d'acció humanitària. En aquest cas, s'ha treballat amb el programa “Art Gold” de les Nacions Unides mitjançant el projecte per donar suport a les autoritats locals en la identificació, l'extensió i la gestió del parc natural regional de Bouhachem, al nord del Marroc.

1.2. Eficàcia

Amb l'objectiu d'optimitzar els recursos disponibles i aportar un valor afegit a la cooperació de les Illes Balears aprofitant l'experiència de treball de tots els agents, el Pla Director 2016-2019 prioritza diverses ZONES D'INTERVENCIÓ. Per això, les actuacions de cooperació que s'han duit a terme durant el 2016, tant mitjançant la convocatòria de subvencions com de manera directa, s'han desenvolupat en els països següents:

- PAÏSOS PRIORITARIS: Níger, Burundi, Burkina Faso, Mali, República Democràtica del Congo, Etiòpia, Senegal, Tanzània, Haití, Hondures, Guatemala, Nicaragua, El Salvador, Bolívia, Índia, Marroc, Territoris Palestins Ocupats (i població palestina refugiada a altres països) i República Àrab Sahrauí Democràtica.
- PAÏSOS PREFERENTS: Colòmbia, Equador, Perú, República Dominicana i Cuba.
- PAÏSOS DE LA CONCA MEDITERRÀNIA: Tunísia, Líbia, Algèria, Jordània i Líban.

D'altra banda, l'any 2016, el Govern ha donat suport a les actuacions desenvolupades dins els SECTORS D'INTERVENCIÓ següents, considerats estratègics en el III Pla Director:

- En cooperació per al desenvolupament:
  - Dret als serveis socials bàsics (salut, educació, aigua i sanejament).
  - Desenvolupament econòmic per a la reducció de la pobresa.
  - Apoderament de les dones.
  - Protecció i conservació ambientals.
  - Suport a la governança democràtica i al poder local.
- En acció humanitària:

- Reducció de riscos davant de desastres.
  - Assistència per satisfer les necessitats bàsiques, urgents i immediates.
  - Protecció i garantia dels drets fonamentals lligats a situacions d'emergència o crisis cròniques.
- En educació per al desenvolupament:
    - Sensibilització i foment d'una consciència crítica.
    - Educació en l'àmbit formal.
    - Comunicació per a la transformació social.
    - Comerç just i compra pública ètica.

Totes aquestes polítiques i actuacions de desenvolupament han tingut en compte les **PRIORITATS TRANSVERSALS** que estableix el III Pla Director i que s'integren en les línies estratègiques i els objectius del mateix Pla:

- Els drets humans.
- La participació.
- L'equitat de gènere.
- La sostenibilitat ambiental.

Per promoure l'aprenentatge, impulsar millores i augmentar la qualitat de les actuacions, és important comprovar que les intervencions subvencionades pel Govern de les Illes Balears s'han executat de manera eficaç i eficient. Per això, les missions tècniques de seguiment de projectes de cooperació i d'educació per al desenvolupament finançats pel Govern de les Illes Balears tenen el doble objectiu de verificar l'execució de la despesa i valorar l'impacte sobre la població destinatària. Durant l'exercici 2016 s'han fet les **VISITES TÈCNIQUES DE SEGUIMENT I MONITORATGE** següents:

<i>Lloc</i>	<i>Nombre de projectes visitats i àmbit</i>	<i>Data</i>
Perú	• 9 projectes de cooperació	7-16 de març
Marroc	• 5 projectes de cooperació	19-23 de setembre
Marroc	• 3 projectes de cooperació	3-7 d'octubre
Palma	• 1 projecte de sensibilització ciutadana	15 d'abril
Palma	• 1 projecte d'educació per al desenvolupament	19 d'abril

D'altra banda, la Direcció General de Cooperació va participar en el VIATGE INSTITUCIONAL que diferents organitzacions integrades en la Comissió d'Enllaç de les Illes Balears i l'Intergrup Parlamentari "Pau per al Sàhara" varen fer als campaments de refugiats sahrauís de Tindouf, del 18 al 23 d'octubre. La missió es plantejà amb els objectius següents: reiterar la demanda d'una solució negociada al conflicte del Sàhara i expressar la preocupació per la greu situació dels drets humans; apropar a la població balear la realitat dels campaments, i reforçar la necessitat de seguir amb el desenvolupament de projectes d'ajuda humanitària per a la població dels campaments.

1.3. Transparència

Al llarg de l'any 2016, la Direcció General de Cooperació ha fet difusió de la informació administrativa i les estratègies polítiques, amb l'objectiu d'augmentar la transparència i la rendició de comptes cap a la ciutadania. Per aconseguir-ho, s'han dut a terme les actuacions següents:

- S'ha mantingut actualitzat el PORTAL DE COOPERACIÓ, ubicat dins el web del Govern de les Illes Balears, principalment pel que es refereix a la documentació administrativa de les convocatòries de subvencions per a ONGD. El portal, a més, permet l'accés a documents estratègics i a dades sobre l'AOD, així com a altres informacions d'interès sobre la política de cooperació.
- S'han proporcionat dades al Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació mitjançant la plataforma INFO@OD, l'eina principal de la cooperació espanyola per a la consulta d'informació relativa a l'AOD, en la qual participen tots els actors oficials: ministeris, comunitats autònomes, federacions de municipis i universitats públiques.
- En darrer lloc, mitjançant la publicació d'aquesta MEMÒRIA ANUAL DE 2016, es pretén informar la ciutadania sobre la política de cooperació per al desenvolupament i sobre la utilització dels recursos públics dins l'any pressupostari que s'ha tancat.

2. Instruments

La Llei 9/2005, de 21 de juny, de cooperació per al desenvolupament, estableix els instruments mitjançant els quals es vertebrava la política de cooperació. L'any 2016 s'han impulsat, de manera preferent, els instruments que es detallen a continuació.

2.1. Cooperació tècnica

La cooperació tècnica comprèn qualsevol modalitat d'assistència adreçada a la formació i la qualificació de recursos humans en el país soci. El nou enfocament recollit en el consens internacional sorgit de la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda i en el Programa d'Acció d'Accra estableix la cooperació tècnica com a àmbit prioritari d'atenció i considera que el desenvolupament de les capacitats ha de ser un procés endogen, fortament liderat pel país soci, i amb un paper de suport del país donant.

L'assistència tècnica és una de les modalitats de la cooperació tècnica, caracteritzada per l'enviament de persones expertes, formadores i voluntàries als països socis. En el marc de la cooperació balear, les assistències tècniques estan destinades a actuacions concretes com a resposta a necessitats detectades des del país soci, mitjançant la transferència de coneixements de personal tècnic de l'Administració autonòmica o local de les Illes Balears.

Tenint en compte que la cooperació tècnica s'ha d'adaptar i alinear amb les necessitats dels socis del Sud, l'any 2016 s'ha elaborat l'Estratègia de cooperació tècnica. En aquest document es prioritzen els àmbits d'intervenció sectorial i les zones geogràfiques que estableix el Pla Director de Cooperació de les Illes Balears 2016-2019.

2.2. Cooperació econòmica

Aquest instrument comprèn les aportacions econòmiques (en condicions no reemborsables) a projectes i programes d'ajuda per millorar les condicions socioeconòmiques dels països socis.

2.2.1. Actuacions directes

Al llarg de l'any 2016 s'han fet aportacions econòmiques directes (en condicions no reemborsables) a diferents projectes i programes. L'objectiu és millorar les condicions de vida de la població refugiada: d'una banda, es volen enfortir els

canals d'assistència a la població refugiada palestina en diversos sectors a la Franja de Gaza i, de l'altra, donar suport al sistema de salut de la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD), així com sensibilitzar la ciutadania de les Illes Balears amb la finalitat de promoure la reflexió sobre el conflicte sahrauí.

Acord de col·laboració entre el Govern de les Illes Balears i l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats de Palestina al Pròxim Orient (UNRWA)

Projecte: "Contribuint a la seguretat alimentària de les persones refugiades de Palestina en situació de vulnerabilitat a la Franja de Gaza"

Òrgan gestor: Direcció General de Cooperació

Soci local: UNRWA

País: Palestina

Sector d'intervenció: seguretat alimentària

Aportació: 40.000,00 €

Acord de col·laboració entre la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació i l'Associació d'Amics del Poble Sahrauí de les Illes Balears

Projecte: "Millora de les condicions de vida de la població sahrauí refugiada als campaments de refugiats de Tindouf, i sensibilització i incidència política de la població balear"

Òrgan gestor: Direcció General de Cooperació

Soci local: RASD

País: campaments de refugiats sahrauís (Algèria)

Sector d'intervenció: ajuda multisectorial

Aportació: 190.000,00 €

Acord de col·laboració entre la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació i l'entitat Escola en Pau

Projecte: "Madrassa 2016"

Òrgan gestor: Direcció General de Cooperació

Soci local: RASD

País: campaments de refugiats sahrauís (Algèria)

Sector d'intervenció: ensenyament / formació multisectorial

Aportació: 35.000,00 €

2.2.2. Actuacions a iniciativa de les entitats socials

Convocatòria de subvencions per executar projectes de cooperació per al desenvolupament per a l'any 2016

Dins l'any 2016 es publicà la convocatòria de subvencions per executar projectes de cooperació en països en desenvolupament, segons les prioritats que estableix el III Pla Director. La finalitat és contribuir al reconeixement i al compliment efectiu dels drets humans, generar capacitats en els agents locals perquè siguin protagonistes de les seves lluites i demandes, i contribuir a transformar els sistemes que generen desigualtats i a treballar per la conservació i l'accés equitatiu als recursos naturals, tot això amb una atenció especial a l'enfocament de gènere.

El pressupost d'aquesta convocatòria era d'1.860.000,00 €, dels quals s'han executat 1.859.310,12 €. Segons la disponibilitat pressupostària, s'han finançat els projectes següents:

“Capacitación de mujeres campesinas en técnicas agrícolas, mediante un cultivo ecológico en un centro de educación secundaria de Guaimaca”

Entitat: Mallorca Amiga

Soci local: Hermanas de la Caridad Dominicanas de la Presentación de la Santísima Virgen

País: Hondures

Sector d'intervenció: formació professional

Pressupost total: 40.021 €

Subvenció: 29.681 €

“Mejorar la calidad educativa básica en la zona de extrema pobreza y de exclusión social de la provincia de Pisco, región de Ica”

Entitat: Associació Família i Societat (AFIS)

Soci local: Redes Perú

País: Perú

Sector d'intervenció: educació primària

Pressupost total: 57.020 €

Subvenció: 57.020 €

“Millorar l'accés a aigua segura, sanejament i higiene en la població més vulnerable de la regió de Makamba”

Entitat: UNICEF Comitè Balears

Soci local: UNICEF Burundi

País: Burundi

Sector d'intervenció: abastiment bàsic d'aigua potable i sanejament bàsic

Pressupost total: 120.132 €

Subvenció: 113.094 €

“Acceso al agua potable de 80 viviendas. Paraje La Vuelta Chacón. El Quiché”

Entitat: Voluntaris de Mallorca

Soci local: ADIZ

País: Guatemala

Sector d'intervenció: abastiment bàsic d'aigua potable

Pressupost total: 80.621 €

Subvenció: 80.621 €

“El derecho humano a la salud priorizando mujeres, jóvenes y niñez, fortaleciendo capacidades locales y participación comunitaria”

Entitat: Associació Entrepobles

Soci local: Colectivo de Mujeres de Matagalpa

País: Nicaragua

Sector d'intervenció: formació de personal per a població i salut reproductiva

Pressupost total: 164.262 €

Subvenció: 105.950 €

“Integración socioeconómica y medioambiental de la población de los barrios marginales en la zona urbana de Chefchaouen. II fase”

Entitat: STEI-I

Soci local: ATED

País: Marroc

Sector d'intervenció: formació professional

Pressupost total: 60.950 €

Subvenció: 54.950 €

“Formació per a docents i joves com a eina de desenvolupament i solidaritat a Guatemala”

Entitat: Ensenyants Solidaris

Soci local: Servicios de Formación en Centroamérica (SEFCA)

País: Guatemala

Sector d'intervenció: formació de professors

Pressupost total: 45.800 €

Subvenció: 39.000 €

“Accés al dret a un habitatge digne amb sanejament adequat per a 74 dones i les seves famílies de les comunitats rurals de Shaiksanipalli i Bethapalli, districte d'Anantapur”

Entitat: Fundació Vicente Ferrer

Soci local: Rural Development Trust

GOIB

País: Índia

Sector d'intervenció: habitatges de baix cost

Pressupost total: 185.921 €

Subvenció: 120.000 €

“Inserción socioeconómica de mujeres víctimas de violencia en el distrito de San Juan de Lurigancho, Lima”

Entitat: Creu Roja Espanyola – Delegació Illes Balears

Soci local: Cruz Roja Peruana

País: Perú

Sector d'intervenció: dona i desenvolupament

Pressupost total: 120.000 €

Subvenció: 96.267 €

“Un oasis enfront a l'exploració sexual: residència de les dones víctimes de tràfic o prostitució, mitjançant l'acollida integral, formació i inserció laboral a Lima”

Entitat: Fundació de Solidaritat Amaranta

Soci local: IRAESSC

País: Perú

Sector d'intervenció: dona i desenvolupament

Pressupost total: 88.151 €

Subvenció: 51.046 €

“Mejora del abastecimiento y gestión municipal del agua en la aldea Santa Rita del municipio de La Esperanza, Quetzaltenango”

Entitat: Fundació MUSOL

Soci local: Servicios para el Desarrollo (SER)

País: Guatemala

Sector d'intervenció: abastiment bàsic d'aigua potable

Pressupost total: 120.652 €

Subvenció: 88.733 €

“Aumentar la independencia y emprendimiento económico sostenible ambientalmente de las mujeres de las comunas de Imzouren y Ait Youssef Ouali”

Entitat: CERAI

Soci local: Forum de Femmes

País: Marroc

Sector d'intervenció: desenvolupament alternatiu no agrari

Pressupost total: 131.265 €

Subvenció: 116.270 €

“Reducción del riesgo de infección y mejora de la atención médica especializada en el área de traumatología infantil al sur de la Franja de Gaza”

Entitat: Metges del Món

Soci local: Ministeri de Salut

País: Palestina

Sector d'intervenció: atenció sanitària bàsica

Pressupost total: 112.774 €

Subvenció: 93.198 €

“Gestión comunitaria sostenible de los recursos naturales, agua, suelo y vegetación con enfoque de cuenca hidrográfica en la subcuenca de Yuraj Molino”

Entitat: Enginyeria sense Fronteres de les Illes Balears

Soci local: Mosoj Causay

País: Bolívia

Sector d'intervenció: abastiment bàsic d'aigua potable i sanejament bàsic

Pressupost total: 144.945 €

Subvenció: 113.478 €

“Proyecto para la transformación económica, social y organizativa de las mujeres mam del Altiplano Marquense. Qyachiysb'il (Mujeres por su Desarrollo)”

Entitat: Treball Solidari

Soci local: CEDEPEM

País: Guatemala

Sector d'intervenció: dona i desenvolupament

Pressupost total: 152.558 €

Subvenció: 114.749 €

“Promoción de la igualdad de género en el ejercicio de los derechos sociales y civiles reforzando el liderazgo femenino en la gobernanza local de la región de Fatick”

Entitat: Assembla de Cooperació per la Pau

Soci local: COSEF

País: Senegal

Sector d'intervenció: organitzacions i institucions per la igualtat de les dones

Pressupost total: 83.756 €

Subvenció: 83.756 €

“Fortalecimiento de la autonomía económica y la resiliencia de las mujeres rurales de San Lucas, Somoto y Totogalpa”

Entitat: Fundació Ajuda en Acció

Soci local: Coordinadora de Pueblos Indígenas Chorotegas

País: Nicaragua

Sector d'intervenció: dona i desenvolupament

Pressupost total: 120.000 €

Subvenció: 120.000 €

“Fortalecimiento de las capacidades técnicas y organizativas de 11 asociaciones para lograr la sostenibilidad y la seguridad alimentaria de sus socias”

Entitat: Fundació Summa Humanitate

Soci local: Movimiento de Trabajadores Campesinos

País: Guatemala

Sector d'intervenció: dona i desenvolupament

Pressupost total: 69.346 €

Subvenció: 55.346 €

“Millora de les infraestructures educatives de primària i les condicions socials i laborals de la comunitat educativa del complex educatiu Aganze (Birava)”

Entitat: Veïns sense Fronteres

Soci local: Amani na Tumaini Kwetu

País: República Democràtica del Congo

Sector d'intervenció: educació primària

Pressupost total: 64.529 €

Subvenció: 64.529 €

“Mejora de las condiciones de vida de las comunidades indígenas campesinas del municipio de Chaquí, departamento de Potosí, consolidando su seguridad alimentaria mediante la implementación de un sistema productivo agroecológico”

Entitat: Mans Unides Menorca

Soci local: Fundación Acción Cultural Loyola / ACLO Potosí

País: Bolívia

Sector d'intervenció: desenvolupament agrari

Pressupost total: 237.984 €

Subvenció: 80.805 €

“Desarrollo de un sistema productivo agrícola campesino sostenible y resiliente en las poblaciones de Kenscoff y Jean Rabel”

Entitat: Veterinaris sense Fronteres (Vetermón)

Soci local: Tet Kole ti Peyizan Yisyen

País: Haití

Sector d'intervenció: desenvolupament agrari alternatiu

Pressupost total: 119.997 €
Subvenció: 119.997 €

“Rehabilitació d’un embassament d’aigua”

Entitat: Associació Pa i Mel

Soci local: Pa i Mel Burkina

País: Burkina Faso

Sector d’intervenció: abastiment bàsic d’aigua potable

Pressupost total: 186.404 €

Subvenció: 120.000 €

Convocatòria de subvencions per executar projectes d’ajuda humanitària i d’emergència en països en desenvolupament per a l’any 2016

Aquesta convocatòria vol contribuir a pal·liar les crisis d’emergència en els països en desenvolupament, i s’adreça a les poblacions afectades per desastres naturals o conflictes provocats per l’ésser humà, independentment de la regió on es produeixin.

El pressupost de la convocatòria va ser de 250.000,00 €, dels quals s’han executat 231.655,10 €. S’han finançat els projectes següents:

“Acció humanitària per atendre la població afectada pel terratrèmol a l’Equador”

Entitat: Fundació UNICEF – Comitè Espanyol

Soci local: UNICEF Ecuador

País: Equador

Sector d’intervenció: coordinació dels serveis de protecció

Pressupost total: 239.749 €

Subvenció: 40.000 €

“Apoyo urgente en vivienda temporal digna y asistencia psicosocial para las familias de La Tola afectadas por el terremoto del 16 de abril”

Entitat: Fundació Ajuda en Acció

Soci local: Corporación Esmeraldeña para la Formación y el Desarrollo Integral

País: Equador

Sector d’intervenció: ajuda per a la reconstrucció

Pressupost total: 46.908 €

Subvenció: 40.000 €

“Mitigar las graves consecuencias sobre la salud de la población más vulnerable afectada por la temporada de frío y heladas en la región de Puno”

Entitat: Associació Família i Societat (AFIS)
Soci local: Redes Perú
País: Perú
Sector d'intervenció: coordinació dels serveis de protecció
Pressupost total: 39.956 €
Subvenció: 39.956 €

“Proyecto para tratar casos de desnutrición en la región Arsi West”
Entitat: Llevant en Marxa
Soci local: Consolata Fathers
País: Etiòpia
Sector d'intervenció: ajuda alimentària d'emergència
Pressupost total: 35.769 €
Subvenció: 31.700 €

“Distribución de productos de primera necesidad y material de abrigo entre los refugiados sirios en los asentamientos informales de los distritos de Marjayoun y Hasbaya”
Entitat: CESAL
Soci local: AVSI Líbano
País: Líban
Sector d'intervenció: coordinació del servei de protecció
Pressupost total: 39.999 €
Subvenció: 39.999 €

“Acció humanitària per atendre la població afectada per l'huracà Matthew a Haití”
Entitat: Fundació UNICEF – Comitè Espanyol
Soci local: UNICEF Haití
País: Haití
Sector d'intervenció: coordinació dels serveis de protecció
Pressupost total: 40.000 €
Subvenció: 40.000 €

2.3. Educació per al desenvolupament (EpD)

Aquest instrument té com a objectiu primordial crear una consciència social compromesa amb l'eradicació de la pobresa i la lluita contra l'exclusió social, amb la defensa del desenvolupament humà i sostenible, i amb la promoció de la ciutadania global.

2.3.1. Actuacions directes

Col·laboració amb la Conselleria d'Educació i Universitat

Al llarg del 2016, la Direcció General de Cooperació i la Direcció General d'Innovació i Comunitat Educativa de la Conselleria d'Educació i Universitat han treballat conjuntament amb l'objectiu de facilitar que els centres educatius puguin dur a terme programes de sensibilització i d'educació per al desenvolupament. L'acord entre ambdues conselleries ha de permetre dotar els centres de les eines necessàries per desenvolupar i aplicar programes propis per a tota la comunitat educativa. També s'han començat a dissenyar els mecanismes de coordinació entre les institucions i les organitzacions de les Illes Balears que treballen en el marc de l'educació per al desenvolupament.

D'altra banda, s'ha començat a treballar en l'elaboració del PROGRAMA PILOT DE CENTRES EDUCATIUS PER A LA CIUTADANIA GLOBAL I TRANSFORMADORA per al curs escolar 2017-2018. L'objectiu és reforçar i aprofundir aspectes educatius per a una ciutadania global i transformadora en les diferents àrees curriculars, i també afavorir sinergies entre els centres educatius i les entitats socials de cooperació, i amb les xarxes que gestionen les ONGD.

Programa de Comerç Just

El comerç just constitueix un mètode eficaç d'EpD i promou la concertació amb els agents interessats a fomentar aquest àmbit de treball. Al mateix temps, facilita la comprensió del funcionament del sistema financer i de comerç internacional, dels hàbits de consum insostenibles i de les desigualtats entre països, així com de les fórmules, els principis i les propostes per corregir-les.

Mitjançant el Grup de Comerç Just, diverses entitats socials de comerç just (S'Altra Senalla, Finestra al Sud, Càritas Mallorca, Casal de la Pau, Fundació Deixalles, Fundació Vicente Ferrer, Oxfam Intermón, Shikamoo i Càritas Menorca), juntament amb la Direcció General de Cooperació, treballen en xarxa per impulsar un programa de sensibilització en aquest àmbit adreçat a la població de les Illes Balears. El programa intenta aconseguir augmentar la quota comercial dels productes de comerç just, tant entre la població en general com entre les administracions públiques mitjançant la compra pública responsable.

Al llarg de l'any 2016, el Grup de Comerç Just s'ha reunit en set ocasions amb la finalitat d'organitzar diferents activitats, tals com el Dia Mundial del Comerç Just (a

Palma, Inca, Manacor, Lluçmajor i Maó) i la Campanya de Nadal (a Palma, Inca, Manacor, Lluçmajor, ses Salines i Maó), a més d'activitats puntuals com ara fires de productes de comerç just, cinefòrums i tallers infantils de contacontes. També s'ha realitzat un spot publicitari que pretén donar a conèixer els principis del comerç just mitjançant l'emissió en diferents mitjans de comunicació i xarxes socials.

El cost del programa ha estat de 26.561,53 €.

Pla de Formació

La formació de les persones implicades en la gestió de les actuacions de cooperació per al desenvolupament és fonamental per millorar els processos i augmentar la qualitat de les accions. L'activitat formativa de la Direcció General de Cooperació al llarg de l'any 2016 ha procurat donar resposta als suggeriments del personal tècnic i a les demandes dels agents de cooperació de les Illes Balears, mitjançant els cursos següents:

Curs-taller sobre formulació de les prioritats transversals del PDCB 16-19 en els projectes de cooperació

Durada: 8 hores

Dates: 30 i 31 de maig

Lloc: Centre Flassaders (Palma)

Metodologia: curs presencial que combina una sessió teòrica i un cas pràctic

Formador/entitat: Jorge García Burgos / Institut Universitari de Desenvolupament i Cooperació

Assistents: 16 (12 dones i 4 homes)

Cost: 2.697,40 €

Curs pràctic i vivencial sobre l'educació per al desenvolupament i l'educació per la transformació social

Durada: 20 hores

Dates: 20, 21 i 22 d'octubre (mòdul I) i 27 i 28 d'octubre (mòdul II)

Lloc: Sa Granja (Palma)

Metodologia: curs presencial dividit en dos mòduls (Mòdul I: Desafiaments de l'EpD: cultivant enfocaments per la transformació social; Mòdul II: Repensant l'EpD: noves eines i metodologies en els projectes d'EpD)

Entitats formadores: Iniciatives de Cooperació i Desenvolupament (INCYDE) i Col·lectiu Alternatiu d'Aprenentatges (CALA)

Assistents: 31 (24 dones i 7 homes)

Cost: 4.723,38 €

European Development Days

Personal tècnic de la Direcció General de Cooperació va assistir a aquestes jornades, que varen tenir lloc a Brussel·les els dies 15 i 16 de juny de 2016. Les jornades, adreçades a la comunitat internacional de l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament, tenien l'objectiu de compartir idees i experiències per establir noves aliances i solucions innovadores als reptes mundials més urgents. La temàtica principal es va centrar en els objectius de desenvolupament sostenible i l'aplicació de l'Agenda 2030 com a oportunitat per eradicar la pobresa.

Privilegis que neguen drets: repensant l'Agenda de cooperació a Amèrica Llatina

Personal tècnic de la Direcció General de Cooperació va assistir a aquest seminari organitzat pel Centre d'Estudis i Documentació Internacionals, que va tenir lloc a Barcelona el 20 de juny de 2016. En el marc del seminari, es varen debatre els principals desafiaments que afronta la regió en termes de desigualtat, a partir de la publicació de l'informe d'Oxfam Intermón sobre desigualtats a Amèrica Llatina i el Carib.

Portal web <cooperant.org>

Aquest espai virtual és l'eina d'informació, difusió i projecció del Govern de les Illes Balears en l'àmbit de la cooperació i de l'educació per al desenvolupament, com també un vehicle de comunicació entre totes les persones que hi treballen. L'any 2016 s'han iniciat les tasques d'actualització de la pàgina web de la Direcció General de Cooperació. Des de l'adreça <www.cooperant.org> es pot accedir a la planificació, les línies estratègiques d'actuació, les ajudes de cooperació, el Pla de Formació i un calendari d'activitats solidàries organitzades per entitats i institucions.

Conferències, jornades i exposicions

Mitjançant conferències, debats i jornades, la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació vol sensibilitzar la població balear sobre les realitats socials dels països del Sud. Es tracta, principalment, de donar veu a les persones protagonistes perquè puguin comunicar les seves experiències i expressar els reptes que han d'afrontar per millorar les seves condicions de vida. D'altra banda, les exposicions són una eina de reflexió mitjançant la qual el Govern de les Illes Balears vol contribuir a millorar la comprensió de la ciutadania pel que fa a temes polítics i socials d'arreu del món, i a abordar-los des d'un vessant constructiu i crític.

Durant l'any 2016, la Direcció General de Cooperació, amb la col·laboració del Centre de Cultura "Sa Nostra", va organitzar la conferència titulada "El procés de Pau a Colòmbia", a càrrec de León Valencia, director de la fundació Paz y Reconciliación, i escriptor i analista colombià.

D'altra banda, s'ha donat suport a l'entitat Nou Circ Social, la qual, en col·laboració amb l'OCDS de la UIB, va organitzar, del 18 al 25 d'octubre de 2016, una activitat teatral basada en un camp de persones refugiades, així com teatre de màscares i xerrades amb algunes de les persones refugiades acollides a la comunitat autònoma. A més, es va poder visitar l'exposició interactiva "El paso de los sin nombre", del fotògraf Xavier Ferré.

En darrer lloc, la Direcció General de Cooperació i l'Institut Balear de la Joventut varen presentar el certamen fotografia Cooperart, dins del certamen cultural Art Jove 2016. El tema del certamen -Cròniques des del Sud- és el testimoni de joves sobre la seva activitat solidària des de la perspectiva del voluntariat. L'objectiu és generar actituds i valors de solidaritat amb la promoció de la defensa dels drets humans, la cultura de la pau i el desenvolupament humà sostenible.

El cost de l'execució d'aquestes activitats ha estat de 10.521,40 €.

2.3.2. Actuacions a iniciativa de les entitats socials

Convocatòria de subvencions per executar projectes de sensibilització i educació per al desenvolupament per a l'any 2016

Mitjançant aquesta convocatòria de subvencions, la Direcció General de Cooperació ha donat suport als agents d'EpD de les Illes Balears en la tasca d'aconseguir una societat balear més solidària i justa, conscient de les situacions que viuen les persones dels països en desenvolupament i crítica amb les causes que les provoquen. L'objecte de la convocatòria és la realització de projectes i activitats de sensibilització i educació per al desenvolupament que es duguin a terme a les Illes Balears per impulsar els valors de la solidaritat, la tolerància, l'equitat i la justícia en l'àmbit de la comunitat balear.

El pressupost d'aquesta convocatòria era de 450.000,00 €, la totalitat del qual s'ha executat. Els projectes subvencionats han estat els següents:

"Educació en drets: escola i municipis (fase II)"

Entitat: Fundació UNICEF - Comitè Espanyol

Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Menorca, Eivissa i Formentera
Pressupost total: 25.662 €
Subvenció: 22.562 €

“Emprenedoria i sensibilització: un exercici pràctic per a la transformació social”

Entitat: Fundació Vicente Ferrer
Format: tallers
Sector social: alumnat de secundària
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 21.700 €
Subvenció: 15.623 €

“Una altra mirada”

Entitat: Metges del Món
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 23.583 €
Subvenció: 23.583 €

“Stop violències”

Entitat: Metges del Món
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 23.656 €
Subvenció: 23.656 €

“Proteger la humanidad, acabar con la indiferencia”

Entitat: Creu Roja
Format: exposicions
Sector social: població destinatària prioritària
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 25.000 €
Subvenció: 25.000 €

“Tallers educatius ‘Tracta d’evitar-lo’, sobre el tràfic de persones i els drets humans”

Entitat: Fundació de Solidaritat Amaranta

Format: tallers

Sector social: joventut

Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Pressupost total: 23.064 €

Subvenció: 22.584 €

“Fòrum Comunicació, Educació i Ciutadania (V)”

Entitat: Enginyeria sense Fronteres de les Illes Balears

Format: tallers

Sector social: població destinatària prioritària

Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Pressupost total: 25.000 €

Subvenció: 25.000 €

“Formación sobre derecho humano al agua, incidencia política y género”

Entitat: Enginyeria sense Fronteres de les Illes Balears

Format: jornades de formació

Sector social: població destinatària prioritària

Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Pressupost total: 25.000 €

Subvenció: 23.800 €

“Dones del Sud, històries d’apoderament. La realitat de la dona als països del Sud”

Entitat: Treball Solidari

Format: exposicions

Sector social: població en general

Cobertura: Mallorca

Pressupost total: 17.857 €

Subvenció: 16.111 €

“Contra les desigualtats, jo aposto pel consum responsable. I tu?”

Entitat: Fundació Deixalles

Format: tallers

Sector social: membres de col·lectius professionals

Cobertura: Mallorca

Pressupost total: 20.659 €

Subvenció: 20.659 €

“Centres educatius per un comerç just”

Entitat: S’Altra Senalla

Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 26.360 €
Subvenció: 25.000 €

“Blanco sabio desahucia indio bruto. Concienciación sobre la relación entre la extinción de pueblos originarios y la explotación de recursos naturales”

Entitat: Associació Artística i Cultural Thakhi-Runa
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa
Pressupost total: 25.000 €
Subvenció: 25.000 €

“Sensibilització i educació per reduir el canvi climàtic. La dependència del petroli i els seus impactes en els països empobrits”

Entitat: Amics de la Terra Balears
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa, joventut, voluntariat i població en general
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 13.139 €
Subvenció: 13.139 €

“Cafè Ciutat d’Inca: cafè just i solidari”

Entitat: Finestra al Sud – S’Altra Senalla Inca
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 24.624 €
Subvenció: 23.624 €

“Escoles sense racisme, escoles per la pau i el desenvolupament a Mallorca. Fase II”

Entitat: Asamblea de Cooperación por la Paz
Format: tallers
Sector social: comunitat educativa
Cobertura: Mallorca
Pressupost total: 25.000 €
Subvenció: 24.715 €

G
O
I
B

“Barris oberts per a la promoció de la convivència en la diversitat i equitat amb participació ciutadana a Mallorca. Fase II”

Entitat: Asamblea de Cooperación por la Paz

Format: teatre

Sector social: comunitat educativa

Cobertura: Mallorca

Pressupost total: 25.000 €

Subvenció: 24.700 €

“Bona alimentació, bona agricultura”

Entitat: Veterinaris sense Fronteres - Vetermón

Format: conferències

Sector social: població en general

Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa

Pressupost total: 22.500 €

Subvenció: 22.500 €

“Gaza Amal: acercando los derechos humanos y la igualdad de género a la ciudadanía balear, a través de historias de mujeres refugiadas de Palestina”

Entitat: Comité Español de la UNRWA

Format: jornades de formació

Sector social: voluntariat

Cobertura: Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Pressupost total: 25.000 €

Subvenció: 25.000 €

“Solidaritza't! Famílies actives i compromeses en la transformació de la societat. Fase III”

Entitat: ISCOD

Format: tallers

Sector social: associacions de pares i mares d'alumnes

Cobertura: Mallorca

Pressupost total: 26.450 €

Subvenció: 25.000 €

“Junts feim créixer el comerç just”

Entitat: Associació Casal de la Pau

Format: tallers

Sector social: comunitat educativa

Cobertura: Mallorca

Pressupost total: 24.788 €
Subvenció: 22.743 €

Convocatòria de subvencions per executar projectes de cooperants per a l'any 2016

Aquesta convocatòria pretén promoure l'intercanvi d'experiències i la transferència de coneixements i de metodologies de treball entre professionals de les Illes Balears i professionals de països en desenvolupament. S'han distingit tres modalitats susceptibles de ser objecte de subvenció: les estades formatives a les Illes Balears de professionals de països en desenvolupament; les col·laboracions tècniques de professionals de les Illes Balears a països en desenvolupament, i les estades de joves voluntaris cooperants a països en desenvolupament.

El pressupost d'aquesta convocatòria era de 120.000,00 €, dels quals s'han executat 53.516,98 €. S'han finançat els projectes següents:

“Mestres cooperants”

Entitat: Associació Poble Solidari
Soci local: Fundación Obras Sociales Vicentinas
País: Hondures
Modalitat: estades de joves cooperants
Pressupost total: 6.684 €
Subvenció: 6.684 €

“Taujans cooperants”

Entitat: Associació Poble Solidari
Soci local: Fundación Obras Sociales Vicentinas
País: Hondures
Modalitat: estades de joves cooperants
Pressupost total: 6.337 €
Subvenció: 6.337 €

“Apoyo técnico profesional en el fortalecimiento de capacidades político-organizativas de mujeres indígenas mayas mam en Quetzaltenango”

Entitat: Treball Solidari
Soci local: CEDEPEM
País: Guatemala
Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament
Pressupost total: 2.494 €
Subvenció: 2.494 €

“Acompanyament educatiu a socis locals guatemalencs”

Entitat: Ensenyants Solidaris

Soci local: SEFCA

País: Guatemala

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 2.500 €

Subvenció: 2.400 €

“Suport a la formació continuada de docents”

Entitat: Ensenyants Solidaris

Soci local: Instituto Pedagógico Popular

País: Perú

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 4.500 €

Subvenció: 4.485 €

“Estades formatives a les Illes Balears de professionals de països en desenvolupament”

Entitat: Fundació de Solidaritat Amaranta

Soci local: Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad

País: Marroc

Modalitat: estades formatives a les Illes Balears

Pressupost total: 1.545 €

Subvenció: 1.545 €

“Formació de professionals que intervenen amb dones adolescents víctimes de tràfic a Cochabamba”

Entitat: Fundació de Solidaritat Amaranta

Soci local: Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad

País: Bolívia

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 5.180 €

Subvenció: 4.980 €

“Diagnóstico de la capacidad de gestión comunitaria del servicio de agua y estado operativo de los sistemas de abastecimiento en comunidades de Pocona”

Entitat: Enginyeria sense Fronteres de les Illes Balears

Soci local: Mosoj Causay

País: Bolívia

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 3.250 €

Subvenció: 2.750 €

“Fortalecimiento del empoderamiento económico de la mujer en el municipio de San José de Chiquitos y Pocona”

Entitat: Treball Solidari

Soci local: CEPAD

País: Bolívia

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 2.500 €

Subvenció: 2.500 €

“L'enfocament transversal de la cooperació descentralitzada en els objectius de desenvolupament sostenible”

Entitat: Fundació MUSOL

Soci local: ENDA

País: Senegal

Modalitat: estades formatives a les Illes Balears

Pressupost total: 4.065 €

Subvenció: 4.065 €

“Mejora de las capacidades de la organización PACTE en la gestión de proyectos cofinanciados de desarrollo local”

Entitat: Fundació MUSOL

Soci local: PACTE

País: Senegal

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 8.500 €

Subvenció: 8.000 €

“Assessorament, intercanvi pedagògic i elaboració d'un document marc del complex educatiu Aganze, de Birava”

Entitat: Veïns sense Fronteres

Soci local: Amani na Tumaini Kwetu

País: República Democràtica del Congo

Modalitat: col·laboracions tècniques a països en desenvolupament

Pressupost total: 8.127 €

Subvenció: 7.277 €

3. Gestió

En l'àmbit de la gestió, durant l'any 2016 s'han introduït millores en el Sistema Informatiu de la Cooperació de les Illes Balears (SICIB), que recull tota la informació referent a projectes subvencionats en les diferents convocatòries. L'objectiu és avançar en la qualitat de la gestió dels expedients administratius tramitats per la Direcció General de Cooperació.

D'altra banda, al llarg de l'any s'han generat diferents espais d'informació i participació entre els actors implicats. Concretament, el personal tècnic de la Direcció General de Cooperació ha fet 46 reunions amb entitats socials de desenvolupament per atendre les seves demandes relacionades amb la cooperació, les emergències, l'educació per al desenvolupament i la sensibilització ciutadana. De la mateixa manera, s'ha procurat resoldre els dubtes i assessorar les entitats en qüestions puntuals sorgides durant l'execució i la justificació dels projectes.

En l'àrea jurídica, durant l'any 2016 s'han revisat les quatre resolucions de convocatòria de subvencions per dur a terme projectes de cooperació, d'acció humanitària i emergències, de sensibilització ciutadana i EpD, i de cooperants. També s'ha començat a treballar amb la Coordinadora d'ONGD de les Illes Balears en la revisió del Decret 115/2010, de 12 de novembre, del règim especial de les ajudes a l'exterior en matèria de cooperació per al desenvolupament i solidaritat internacional, que estableix les normes especials de les ajudes a l'exterior en matèria de cooperació, acció humanitària i emergències, i les activitats de sensibilització i educació per al desenvolupament que s'executen a les Illes Balears. L'objectiu és donar resposta a les demandes de les entitats socials de cooperació, que reclamen més agilitat en el procés de concessió dels ajuts i més facilitat en la justificació de les subvencions.

Quant a la tramitació administrativa de projectes finalitzats, al llarg de l'any s'han tancat 35 expedients corresponents a projectes de cooperació i de sensibilització, duits a terme tant de manera directa com mitjançant entitats de desenvolupament.

4. Pressupost executat

Cooperació per al desenvolupament	
Convocatòria de cooperació	1.859.310,12 €
Acció humanitària i emergències	
Convocatòria d'acció humanitària i emergències	231.655,10 €
Conveni de fons d'emergències amb l'AECID	50.000,00 €
Col·laboració amb UNRWA (població palestina)	40.000,00 €
Col·laboració amb AAPSIB (població sahrauí)	190.000,00 €
Col·laboració amb Escola en Pau (població sahrauí)	35.000,00 €
EpD i sensibilització ciutadana	
Convocatòria d'EpD i sensibilització	450.000,00 €
Convocatòria de cooperants	53.516,98 €
Col·laboració amb la UIB	150.000,00 €
Programa de Comerç Just	26.561,53 €
Pla de Formació	7.420,78 €
Conferències, exposicions i jornades	4.521,40 €
Cooperart - Art Jove	6.000,00 €
Portal de Cooperació	3.563,45 €
Aportació als fons insulars	
Fons Mallorquí	250.000,00 €
Fons Menorquí	130.000,00 €
Fons Pitiús	130.000,00 €
Planificació, seguiment i avaluació	
Planificació del III Pla Director	2.976,60 €
Avaluació del II Pla Director	2.976,60 €
Seguiment de projectes	4.045,34 €
Coordinació	
Consell de Cooperació	729,48 €
Comissió de Coordinació d'Ens Territorials	668,20 €
Coherència de polítiques: integració dels ODS	706,30 €
Personal i gestió	
Personal	230.401,30 €
Gestió i funcionament	18.021,37 €
TOTAL	3.878.074,55 €